

Xojon carta-lə San Pablo xi kiskiì-lə xita naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Galacia

*Kó tsò Pablo nga sīhixat'aà xita naxandá-la
Cristo xi títsajna nangui Galacia*

¹⁻² Jñò xi naxandá-lə Cristo maà xi titsajnaà jáñ nangui Galacia, titsanìhixot'aà-nòjen 'an xi 'mì-na Pablo, kó ngats'iì xita-la Cristo xi i titsajnakó-na. Jè xá ítjòn xi 'an tjín-na, mìtsà it'aà ts'e xita isò'nde kitjoé-na kó mìtsà taxkj xita tsibít'aà-na. Jè sobà Jesucristo kó Nainá tsibíxáya-na, jè xi Na'èn 'mì-lá xi jè kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà.

³ Jè Na'èn-ná xi Nainá kó Na'èn Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kó kjoa'nchán ya ijìùn iníma-nò. ⁴ Jñò, jyeé tijìùn-nò nga jè Jesucristo kitsjaà kjojtò yijo-la nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná, mé-ne nga kochrrekàjiùn-ná jñà kjoach'o xi tjín i isò'nde. Jesucristo, k'oqá s'in kisikitasòn koni s'in mejèn-lə Na'èn-ná xi Nainá. ⁵ Jeya kàtiyna Nainá nítə mé nàchrjein-ne, nítə mé nó-ne. K'oas'in kàtama.

*Tsjìn ijngoo-isa 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e
Cristo xi kj'ejí tsò*

⁶ 'An, tà maxkón-na nga jñò, tə nítqón chinchat'aàxìn-lə Nainá nga kj'ejí 'én tsanguit'aà-lə kó kijnei takòn Nainá xi xó kìlchja-nò mé-ne nga it'aà ts'e kjondaà-lə Cristo sijchá yijo-nò. ⁷ Tanga tsjìn

ijngooò-ìsa 'én ndaà-lə Nainá xi kjoaq ts'e Cristo xi kj'ejí tsò. T̄anga tjín i'nga xítə xi binchá ská-nò xi mejèn-lə siìkjatjìya-lə 'én ndaà-lə Nainá xi kjoaq ts'e Cristo. ⁸ T̄anga tsà tjín xítə xi kj'ejí tsò 'én xi okóya xi mì k'oqá tsò koni tsò 'én ndaà-lə Nainá xi kjoaq ts'e Cristo xi jin bēnojmí-jen, kàtatsjá-lə kj'o'in Nainá, nás'ín ti 'an-na, o nás'ín jngooò àkjalé xi ngajmìì nchrobá-ne kàtatsjá-najen kj'o'in. ⁹ Koni s'ín ki'mì-nòjen nga sa ítjòn, tákó k'oqá s'ín tìxan ijngooò k'a-nò: Tsà yá xi kj'ejí tsò 'én xi bēnojmí-nò koni tsò 'én ndaà-lə Nainá xi jye kichjoétjò, Nainá kàtatsjá-lə kj'o'in.

Mé kjoaq xi komàt'in Pablo nga it'aà ts'e Cristo kisixáya-lə

¹⁰ 'An, mìtsà kjondaà-lə xítə otsjià, kjondaà-lə Nainá otsjià. Mitsà koií otsjià nga ndaà kótijna nga nguixkòn xítə. Tsà kq's'ín s'iaàn, mì-là tsà kixi kjoaq nga chi'nda-lə Cristo ma.

¹¹ Jñò 'ndseé ko tichjaá, k'oqá s'ín kàtasijiìn-nò; jè 'én ndaà-lə Nainá xi kjoaq ts'e Cristo xi 'an benojmiá, mìtsà kjohítsjeèn-lə xi taxki xita. ¹² Mìtsà it'aà ts'e xi taxki xítə komà-na ko nga kjòchjìya-na 'én koi; jè sobà Jesucristo kisihiseèn-na nga tsakóya-na.

¹³ Jñò, jyeé kina'yà kó kis'iaàn nga tisə ítjòn, k'e nga ya küt'aà-lə kjotíxoma-lə xítə judío. 'An, tsangatjingui-lə jñà xítə naxandá-lə Cristo nga kòjtikeè; mejèn-na nga kàtachija. ¹⁴ Koni s'ín tjín kjotíxoma-lə jñà xítə judío, kjìn jchán xítə naxandá-nə xi tñā jchíng-a-jen, kisikitsajna tjínguia nga 'an, isə 'ñó ndaà kisikitasoàn koni s'ín tjín xkósòn xi tjín-lə xítə jchíng-a-nə. ¹⁵ T̄anga Nainá k'oqá s'ín kisaseèn-lə

nga 'an jaàjìln-na k'e nga tákó ya tijnaya'ma indso'bä neä-na, nga ngui tà koó kjondaà-lä nga 'an kiichjä-na; ¹⁶ kó kisikatsejèn-na Kí'ndí-lä mé-ne komá kichjàyajiìn-lä 'én ndaaà-lä jñà xi mìtsà xítä judío. Mìtsà yá xi kiskònangui-lä xi taxki xítä; ¹⁷ kó mìtsà yá kiaà jáñ naxandá Jerusalén ñánda títsajna jñà xítä xi ìsa kjòtseé tsibíxáya-lä Cristo koni 'an. Tà saá yá kiaà i'nde Arabia; xi komà iskan-ne inchrobà ijngòò k'a-na ya naxandá Damasco.

¹⁸ K'e nga jye tsato jàn nó, skanda k'eeé kiaà jáñ Jerusalén nga mejèn-na skoexkoan Cefas [xi tikoä Pedro 'mì]; chrij'oòn náchrjein tsohotijna ya ni'ya-lä. ¹⁹ Xítä xi kisixáya-lä, mìtsà yá xi kijtseèxkoan xi kj'eií, ta jè tajngòò Jacobo xi 'ndse ma Na'en-ná. ²⁰ Jñà 'én koi xi 'an tìsikasén-nò, ngui 'én kixi-né, tibeè Nainá, mìtsà 'én ndiso.

²¹ K'e nga jye komà iskan, kiaà jáñ nangui Siria kó ya nangui Cilicia. ²² Tænga jñà náchrjein koi, kj'ee kí beëxkon-na jñà xítä naxandá-lä Cristo xi títsajna ya nangui Judea. ²³ Tà k'oqá tsò 'én xi kiù'nchré: "Jè xi kiütjingui kondra-ná nga sa kjòtseé, i'ndeí, 'én ndaaà-lä Nainá xi kjoä ts'e Cristo chjaya, jè 'én xi mejèn-lä kisichja nga sa ítjòn." ²⁴ Jñà xítä koi, jeya kisikíjna Nainá nga jye jahatjìya-na.

2

¹ K'e nga jye komà iskan nga jye ijchò te ñijòn nó, kiaà ijngòò k'a jáñ Jerusalén kó Bernabé; tikoä kiikoäa jè Tito. ² Koií kiù-nä nga Nainá k'oqás'in kisikichiya-na nga tjínè-nä nga kjián. Jñà xítä xi xá 'nga tjín-lä ya naxandá-lä Cristo it'aà xìn tsibenojmí-lä kó tsò 'én ndaaà-lä Nainá xi kjoä ts'e Cristo xi 'an chjaya-lä jñà xi mìtsà xítä judío.

Majìn-na nga jñà xítq koi kitso-na nga nimé chjí-lá xá xi 'an tís'iaàn kó xi jye kis'iaàn. ³ Jè Tito nas'ín xítq griego nga ya tjiko-na, mìtsà yá xi kjo'ñó kis'iìn-lá nga kisit'aà chiba-lá yijo-lá kjoa ts'e circuncisión. ⁴ Tanga tjín i'nga xítq ndiso xi jahas'en-jiùn chijé nga tsò nga tikoá jè Cristo fit'aà-lá; ta jè xi mejèn-lá nga kotsejèn chijé kós'ín titsa'né jñá xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús nga jye titsajnandiaá kjoa ts'e kjotíxoma xi kitjoé-lá Moisés, kó mejèn-lá nga kjo'ñó s'iin-ná nga sikitasoán kjotíxoma. ⁵ Tanga ngajen ni itsé kinis'in-lajen mé-ne nga jè kjoa kixi xi ts'e 'én ndaà-lá Nainá xi kjoa ts'e Cristo, yaá kàtljnajiìn-nò nga kjit'aà nachrjein.

⁶ Jñà xítq xi xá 'nga tjín-lá nimé kjoa xítse kitsjaà-Isa-na koni tsò 'én xi 'an okoòya. Tanga mìtsà 'an tjín-na kindà tsà xítq ítjòn-né kó tsà majìn. Nga Nainá mìtsà faájìn xítq yá-ne xi títsajna ítjòn kó yá-ne xi títsajna tjíngui. ⁷ Ta saá kòkjeiín-lá nga jè sobà Nainá kitsjaà-na xá nga 'an kichjàyajiìn-lá 'én ndaà-lá Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xítq judío xi mìkiù tjít'aà chibá yijo-lá kjoa ts'e circuncisión. Kó jè Pedro kitjoé-lá xá nga jè kiùchjàyajiìn-lá jñà xi ngui xítq judío xi tjít'aà chibá yijo-lá kjoa ts'e circuncisión. ⁸ Nainá, koni kisikó Pedro nga jè tsibíxáya-lá nga kiùchjàyajiìn-lá 'én ndaà-lá Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi ngui xítq judío, 'an, k'oqá tì kisikó-na nga 'qán tsibíxáya-na nga kichjàyajiìn-lá 'én ndaà-lá Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xítq judío.

⁹ Jacobo, Cefas [xi tikoá Pedro 'mì] ko Juan, xi kos'ín beèxkón xítq nga jñà títsajna ítjòn ya

naxandá-lə Cristo, kijtseè nga Nainá kitsjaà-na kjøndaà koi. Kjøjingoò ikon, ikjoàn kitsjaà-najen tsja, 'an kə Bernabé, mé-ne nga ki'ya-lə nga ta jingoó xá titsa'nè-jen. Ndaà kisaseèn-lə nga tsanguì nixá-lajen jñà xi mìtsà xítə judío, koə jñà, kisixákə jñà xi ngui xítə judío. ¹⁰ Tà koií kjoə xi kisijé-najen nga kochját'aà-lə xítə imə. Jñà kjoə koi, tikoá 'an, jyeé kos'ín tibinè-lə yijo-nə nga k'oə tis'iaàn.

Mé-ne tsohótikə-ne Pedro jè Pablo já naxandá Antioquía

¹¹ Jngoò k'a k'e nga jè Cefas [xi tikoə Pedro 'mì] j'iì i naxandá Antioquía, tsakatíkoə nga nguixkon xítə k'e nga kijtseè nga mìkiù ndaà tjín kjoə xi tis'ín. ¹² K'e nga sa ítjòn, yaá tsakjèn-kə jñà xítə-lə Cristo xi mìtsà xítə judío. Nga komà iskan, k'e nga j'iì xítə judío xi tikoə mokjeiín-lə jt'aà ts'e Cristo, xítə xi ts'e Jacobo, k'eé mì t̄ kii ya tsakjèn-kō-ne; tsasit'aàxìn-né nga majin-lə nga ch'o kíjnakə jñà xítə koi nga kjo'ñó mejèn-lə nga sit'aà chibə-lə jñà xi mìtsà xítə judío. ¹³ Tikoá jñà xítə judío xi i'nga xi mokjeiín-lə 'én-lə Nainá, k'oá t̄ kis'iìn koni jè Pedro nga kisìs'in-lə kjoə xi jò isén tjín-lə, skanda jè Bernabé k'oá t̄ kis'iìn. ¹⁴ An, k'e nga kijtseè nga mì k'oá s'ín nchisíkitasòn koni s'ín tjín kjoə kixi-lə 'én ndaà-lə Nainá xi kjoə ts'e Cristo, k'oá kixan-lə jè Cefas [xi tikoə Pedro 'mì] nga nguixkon ngats'iì xita: "Ngaji nga xítə judío 'mì-lè, k'oá s'ín tìnìjchí yijo-lè koni tsà mìtsà xítə judío. ¿Mé-ne kjo'ñó 'nè-lə jñà xi mìtsà xítə judío nga k'oas'ín kàtasíjchá yijo-lə koni tsà ngui xítə judío?"

¹⁵ 'Nas'ín kixi kjoə nga tje-lə xítə judío 'mì-ná nga mì yaá kits'iìn-jíin-lá jñà xi mìtsà xítə judío xi xítə

jé 'mì-lá, ¹⁶ t̄anga 'ya-ná nga jñà x̄ita, m̄itsà kixi kítsajna nga nguixk̄on Nainá nga ta koi kjoaq̄-l̄a nga s̄ikitasòn Kjotíxoma xi kitjoé-l̄a Moisés; ta jè-né nga mokjeiín-l̄a it'aà ts'e Cristo. Jñá, jyeé kòkjeiín-ná it'aà ts'e Jesucristo, ko jè Nainá kixi s̄ikjna-ná koi kjoaq̄-l̄a nga jye ya kòkjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, m̄itsà koií kjoaq̄-l̄a nga n̄ikitasoán kjotíxoma. Nijngoò x̄ita xi kixi kíjna nga nguixk̄on Nainá nga ta koi kjoaq̄-l̄a nga s̄ikitasòn Kjotíxoma.

¹⁷ I'ndeí k'oqá s'ín chiñá-lá nga kixi k̄itsajnaá ya nguixk̄on Nainá ta koií kjoaq̄-l̄a nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, [m̄itsà koi-ne nga kjotíxoma titsanìkitasoán]. K'oqá ma-ne nga x̄ita jé tí'mì-ná [koni jñà xi m̄itsà x̄ita judío]. T̄anga, ¿a tsò-ne kjoaq̄ nga jè Cristo bít'in-ná nga binchaàtsjiaá jé? Majìn, mì k'oqá s'ín tjín. ¹⁸ Tsà jè kjotíxoma xi 'an tsachrjekànguia nga sa ítjòn, ko tsà ijngoo k'a s̄ikitasoàn, jé t̄ihotsjià. ¹⁹ Jè kjotíxoma xi kitjoé-l̄a Moisés, jè kisik'en-na. I'ndeí t̄ijnqandejí-ná kjoaq̄ ts'e kjotíxoma mé-ne ma kótijnakon-na nga s̄ikitasòn-l̄a Nainá. ²⁰ K'ę nga k'en-t'aà krò Cristo, 'an, t̄ikoqá ya k'en-t'aakoaq̄. Ko m̄itsà t̄i'an-na xi t̄ijnakoan, jè Cristo xi t̄ijnajiùn inim̄a-na. I'ndeí, koií t̄ijnakon-na nga jè Ki'ndí-l̄a Nainá ma'ñót'aà takoàn nga 'ñó kjòtsjakeè-na skanda jè kitsjaà kjotjò yijo-l̄a nga k'en ngajo-na. ²¹ Majìn-na nga ochrjekànguia kjondaà-l̄a Nainá. Tsà it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-l̄a Moisés, kixi k̄itsajnaá nga nguixk̄on Nainá, mì-la mé chjí-l̄a nga k'en Cristo.

3

Mé xi chjí-l̄a, a jè kjotíxoma xi kitjoé-l̄a Moisés, o

xi jè-né nga mokjeiín-ná it'aà Cristo

¹ Jñò xi nangui Galacia tsajòn, mé ta tòndo-nò! ¿Yá xi kiskoònqachan-nò? ¿A mí bítsjeèn-nò koni s'ín nga nguì ndaà tsibènojmíya-nòjen nga jè Jesucristo yaá k'en-t'aà krò xi kjondaà tsajòn? ² Tà koií kjoaq kjònanguì-nò: ¿A koií kjoaq-laq nga kinikitason kjotíxoma nga kitjoé-nò Iníma Tsjeè-laq Nainá, o xi koií-né nga mokjeiín-nò 'én-laq Nainá koni s'ín kina'yà? ³ Jñò, nga saq itjòn, tsibits'iako-nò kjohítsjeèn-laq Iníma Tsjeè-laq Nainá; koq i'ndeji, mejèn-nò nga tà kjohítsjeèn-laq xítä sikjehet'aà-nò. ¡Mé ta tòndo-nò! ⁴ Jñò, tseé kjo'in tsatojioòn nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-laq Nainá. ¿A tà kjojtò-ne nga tse kjo'in tsatojioòn? Majìn, mí-la kii ndaà tjín. ⁵ K'e nga Nainá kitsjaà-nò Iníma Tsjeè-laq koq kis'iìn kjoqxkón xi ndaà tjín ijiìn naxqandá tsajòn, ¿mé-ne k'oqas'ín kis'iìn-ne? ¿A koií-né nga ndaà kinikitason kjotíxoma? Majìn, koií-né nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-laq Nainá.

Nainá, mé-ne xítä kixi kijtseeè takòn-ne Abraham

⁶ Koni jè xítä jchíngá-ná xi ki'mí Abraham kòkjeiín-laq it'aà ts'e Nainá; k'oqá komà-ne nga xítä kixi kitsò-laq Nainá. ⁷ Jñà xi mokjeiín-laq, jñà-né xi tje-laq Abraham. ⁸ Nga tísä kjòtseé, jyeé k'oqas'ín kitsjaà 'én Nainá koni s'ín tichja Xojon-laq nga síkixi-né jñà xi mitsà xítä judío k'e nga mokjeiín-laq it'aà ts'e. Yaá tichja ñanda jè Nainá tjen kitsjaà itjòn-laq Abraham jñà 'én ndaà-laq xi tsò: "Ngats'iì naxqandá xi tjín isò'nde, it'aà tsijíi kochikon-t'in." ⁹ K'oqá ma-ne nga ngats'iì xítä xi mokjeiín-laq it'aà ts'e Nainá

ngásòn kochikon-t'in kó Abraham nga jè Abraham kòkjeíñ-là it'aà ts'e Nainá.

¹⁰ Ngats'iì xítà xi jè ma'ñót'aà takòn koni s'ín nchisíkitasòn kjotíxoma, kjo'iín tjínè-là, nga mìtsà kixi kjoà nga ndaà síkitasòn ngats'iì kjoà xi ya tjít'aà. Nga k'oqá s'ín tichja Xojon-là Nainá nga tsò: "Kàtasinè-là kjo'in jè xi mì kixi síkitasòn ngats'iì kjoà xi tjít'aà jè xojon ts'e kjotíxoma." ¹¹ Okixi-né nga njingoò xítà xi kixi kíjna nga nguixkon Nainá nga kjotíxoma síkitasòn. Nga jè 'én-là Nainá tsò-né: "Jè xi xítà kixi, jè kjoà xi mokjeíñ-là kíjnakan-ne." ¹² Jñà xítà xi kjotíxoma síkitasòn mìtsà Nainá ma'ñót'aà ikon. Nga k'oqá s'ín tichja Xojon-là Nainá, nga tsò: "Xítà xi kjotíxoma síkitasòn, k'oqá s'ín tjínè-là nga k'oq'sín sijjchá yijo-là koni tsò kjotíxoma."

¹³ Jè Cristo tsibíchjítì-ná kjo'in xi ya titsajnjñaá nga kjotíxoma titsanìkitasoán nga jè kisìkjeíñ kjo'in xi jé tsaján; nga k'oqá s'ín tichja xojon nga tsò: "Kjo'iín sinè-là ngats'iì xi krò sit'aà." ¹⁴ Jè Cristo, koií okis'iìn-ne mé-ne nga jñà kjoà machikon-t'in xi kitjoé-là Abraham tìkoà tjoé yije-là ngats'iì nañaxàndá xi tjín isò'nde nga jñà kjoà machikon-t'in, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e Cristo mé-ne nga it'aà ts'e kjoà xi mokjeíñ-ná, tjoé-ná Inimà Tsjee-là Nainá xi jye k'oq'sín kitsjaà tso'ba Nainá nga tsjá-ná.

Nga'ñó xi tjín-là 'én-là Nainá koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Abraham

¹⁵ Jñò 'ndse kó tichjaá, kènojmí jngoò-nò kjotíxoma xi ts'e isò'nde. K'e nga sindaajiìn jngoò kjoà nga xojon tjámiì'nga, nga jye ma firma kó sasén-là sello, mì tì kiì kóma kíts'ón-ya-ne koni s'ín

sindaàjiìn, tikoáá mì tì kiì koma siìt'aàsòn-ìsa-la'én xi kj'eíí tsò koni s'ín jye kasindaàjiìn. ¹⁶ K'oqáá s'ín kitsjaà-lä tso'ba Nainá jè Abraham ko jè xítä tje-lä. Jè Xojon-lä Nainá mìtsà tsò "jñà xítä tje-lä", ta tsò-né: "jè tje-lè." Nga mìtsà kjín ma tje-lä Abraham xi kitjoé-lä koni tsò 'én xi kitsjaà-lä Nainá, ta jngoo ma-ne. Nga jè tíhoxkit'aà Cristo. ¹⁷ Jè kjoqá xi tibenojmiá, kiís'ín tjín: Nainá ko Abraham tsibíndaàjiìn jngoo kjoqá, ikjoàn kisíkixiya [koni ma k'ë nga jye ma firma]. K'ë nga jye tsato ñijòn sìndo ko katé nó, j'ìi kjotíxoma ts'ë Moisés; tanga jè kjotíxoma mìkiì ma síkits'óña jè kjoqá xi jye kisindaàjiìn ko mìkiì ma kitjongui xi Nainá jye k'oqas'ín kitsjaà tso'ba. ¹⁸ Jè Nainá k'ë nga tsjá-ná kjondaà-lä, mìtsà koi kjoqá-lä nga nìkitasoán kjotíxoma, koi-né nga jye k'oqas'ín kitsjaà tso'ba. Nga Nainá, tà kjotjò kitsjaà-lä kjondaà Abraham nga jyeé k'oqas'ín kitsjaà-lä tso'ba.

Mé xá xi tjín-la kjotíxoma

¹⁹ Tænga jè kjotíxoma, ¿mé xá kitjei-ne? Koií k'oqas'ín kitjei-ne koií kjoqá-lä nga ch'o nchis'ín xita. K'oqáá s'ín kisijna skanda k'ë nga j'ìi tje-lä Abraham xi Nainá xó k'oqas'ín kitsjaà-lä tso'ba. Jè kjotíxoma, jñà àkjale j'ìikö ko jè Moisés tsasijnajiìn osen nga kisíkatoya 'én ko kiichjatjì xítä nguixkon Nainá. ²⁰ K'ë nga jngoo xítä osijnajiìn osen, mìtsà ta jngoo xítä fit'aà-lä, fit'aà-lä ngajò. Tænga jè Nainá ta jè tajngoó kitsjaà-lä 'én Abraham.

²¹ Nainá, k'ë nga kitsjaà kjotíxoma, mìtsà kondrà kii-lä koni s'ín jye kitsjaà-lä tso'ba Abraham. Tsà jè-la-ne kjotíxoma ma-lä síkítajnakon xítä, maá-la kixi kítsajna xítä nga kjotíxoma síkitasòn. ²² Tænga

jè Xojon-la Nainá, k'oqá tsò nga ngats'ìì xítà saá jé títsajnajiìn. K'oqá ma-ne nga jñà xítà xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesucristo, tjoé-la kjoqabinachon xi Nainá jye k'oqás'ín kitsjaà tso'ba nga tsjá-la jñà xítà nga mokjeiín-la.

²³ K'è nga tijk'ejì f'iì jè kjoqà xi mokjeiín-ná, jè kjotíxoma kitsobà'ñó-ná koni tsà ndayá tsibitsajna'ya-ná skanda jè nachrjein k'è nga ki'ya-la jè kjoqà xi mokjeiín-ná. ²⁴ Ko jè kjotíxoma kisikindà-ná koni s'ín makindà jñà ixti, skanda k'è nga j'ìì Cristo, mé-ne k'è nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, kixi kitsajnaá nga nguixkon Nainá. ²⁵ I'ndej nga jye j'ìì kjoqà xi mokjeiín-ná, mì tì yaá titsajna'ñó-ná it'aà ts'e kjotíxoma.

²⁶ Jñò, ngats'ioò, saà ixti-la Nainá maá koi kjoqà-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. ²⁷ K'è nga yaá titsajnakjoòkoo Cristo nga komà bautizar, k'eejahatjiya-nò koni jngoo xítà xi síkjatjìya nikje-la. Jè sobá Cristo xi komà nikje xítse-nò. ²⁸ Mì tì kiì mochjeén-ne nga tjájiìn xítà yá-né xi xítà judío ko yá-né xi mìtsà xítà judío, yá xi chí'nda'ñó títsajna ko yá xi titsajnandejí, yá-né xi x'in ko yá-né xi chijoón. Ngats'ioò ta jngoo yijo ma-nò nga yaá titsajnakjoòkoo Cristo Jesús. ²⁹ Jñò, nga xítà-la Cristo ma, kixií kjoqà nga tje-la Abraham ma, tikoqà tjoé-nò kjotjò koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jè Abraham.

4

¹ Tikoqá kènojmí jngoo-nò kjotíxoma: Jngoo ti, k'è nga tákó itsé kji, k'oqá ngaya-la koni tsà chí'nda tijna nga kj'eè tsà jè be mé tsojmì xi tjín-la na'èn-la nas'ín k'è nga komà iskan jè tjoé-la tsojmì xi tjín.

² Nga xítáá síkindä skanda k'ë nga majchíngá, ko tjín xítá xi síkindä jñà tsojmì-lä skanda k'ë nga kichóya nachrjein-lä koni s'ín tsibíjna chibä na'én-lä. ³ Jñá xi xítá 'mì-ná, k'oqá tjs'ín komàt'iaán koni mat'in jñà ixti k'ë nga tijkj'eè mokjeiín-ná it'aà ts'ë Cristo nga jñà kjotíxoma xi tjín isò'nde 'ñó tsatíxoma-ná koni s'ín mat'in jñà xi chí'nda títsajna'ñó nga mikiì tjí'nde-lä nga kítsajnandeíí. ⁴ Tænga k'ë nga kichóya nachrjein koni s'ín tjíndaà-lä Nainá, jè Nainá kisikasén ki'ndí-lä i it'aà nangui; ko it'aà ts'ë chjoón kits'iìn koni s'ín ts'iìn xi taxkjí xítá isò'nde. Ko yaá kjójchájíùn kjotíxoma ts'ë xítá judío. ⁵ K'oqá kis'iìn Nainá, mé-ne nga jè Jesucristo siikítsajnandeíí jñà xítá xi yaá títsajnajiùn-ñó kjotíxoma ko mé-ne nga ngásòn skoétjö-ná Nainá nga ixti-lä komaá.

⁶ Koií kjoqá-lä nga jye ixti-lä maá, Nainá kisikasén Iníma Tsjeeè-lä xi ts'ë Ki'ndí-lä ya ijiùn iníma-ná. K'ë nga nokjoát'aà-lä Nainá, k'oqá tsò Iníma Tsjeeè-lä: “Ndí apa”, tsò-né. ⁷ K'oqá ma-ne nga i'ndei mitsà ti xítá chí'nda titsajnaá; jyeé ixti-lä Nainá 'mì-ná; ko tikoqá tsjá-ná Nainá ngats'iì kjotjò xi jñá tjoé-ná nga ixti-lä 'mì-ná.

Mé-ne síkájno-ne Pablo it'aà ts'ë xítá Galacia xi mokjeiín-lä 'én-lä Nainá

⁸ Jñò k'ë nga sa kjótseé, k'ë nga tijkj'eè yaxkon xi ngui jè sobà Nainá, chí'nda'ñó tsitsajnaà nga kjo'ñó-né nga jñà tsanguít'aà-lä xi mitsà kixi kjoá nga Nainá. ⁹ Tænga i'ndei nga jye yaxkoòn xi ngui jè sobà Nainá, (tænga xi ngui kixi kjoá, jè Nainá xi jye ndaà beèxkon-nò), ¿mé-ne k'oqás'ín niktsjeèn-nò nga jñà onguít'aà ijngoo k'a-lä jñà kjotíxoma imá xi tjín-nò, jè xi tsjìn-lä nga'ñó, ko xi nimé chí-lä? ¿A

mejèn-nò nga ya siìkítsajna'ñó ijngòò k'a-nò? ¹⁰ Jñò, tákó 'ñó yaxkón nàchrjein ts'e s'eí, ts'e sá, kó ts'e nó. ¹¹ An, makájno-nà jè xá xi kis'iaàn nga kisixájiìn-nò tsà tà kjotjò-ne.

¹² An nga jye tsohósijnat'aàxìn-là jè kjotíxoma, tikoáá yaá kisingásòn-kó-nò, nga jñò, mìkiù tìjiìn-nò it'aà ts'e kjotíxoma. I'ndei k'oqá s'ín tìsijé-nò nga tìncat'aàxìn-là kjotíxoma koni 'an jyeé tsohósijnat'aàxìn-là. Nga sa ítjòn nìmé kjoqá tjín xi ch'o kinikó-ná. ¹³ Jyeé tìjiìn-nò k'e nga sa kiaà ítjoàn nga kichjàyajììn-nò 'én ndaà-là Nainá xi kjoqá ts'e Cristo, koií kjoqá-là nga ch'in tjín-là yijo-nà. ¹⁴ Jñò, mìkiù kinachrjengui-ná ní mìtsà xìn kinikjna-ná, na's'ín kjoqá tsohótsji-nò nga ch'in tjín-là yijo-nà. Tà saá kichjoétjò-ná koni jngoo àkjale-là Nainá, koni tsà jè sobà Cristo Jesús. ¹⁵ ¡Nga sa ítjòn, 'ñó tsja tjín-nò! I'ndei, ¿mé xi komà-nò? K'oqá xan-nò, skanda jñà xkoòn mejèn kinachrje nga 'an kits'iì-ná. ¹⁶ I'ndei, ¿a kondràá kótijnako-nò, tà koií kjoqá-là nga 'én kixi benojmí-nò?

¹⁷ Jñà xítà [xi mejèn-là nga kjotíxoma sìkitasòn], 'ñó bínè-là yijo-là it'aà tsajòn, tànga mìkiù ndaà tjín kjoħitsjeèn-là. Tà jè xi mejèn-là nga kochrjet'aàxìn-nò it'aà tsajen mé-ne nga jñà konguít'aà-là. ¹⁸ Jñò, ndaà tjín k'e nga 'ñó bínè-là yijo-nò it'aà ts'e kjoqá xi mejèn-nò tsà ndaà tjín kjoħitsjeèn-nò kó tsà kjit'aà nàchrjein k'oqas'ín s'een, mìtsà tà k'e nga 'an tìjnako-nò. ¹⁹ Jñò xi koni tsà ndí ixti-nà xan-nò, 'an, k'oqá s'ín tìmat'ian koni jngoo chjooón xi ki'ndí tibéé; tseé kjo'in tìsìkjiaán xi kjoqá tsajòn. Jè kjo'in xi tìsìkjiaán skanda k'eeé-la kjoħet'aà k'e nga k'oqas'ín sìjchá yijo-nò koni

Cristo. ²⁰ Mejèn-na nga ya kótijnako-nò jè hora jè, mé-ne nga kj'ejí tsò 'én xi kichjàkó-nò. Jyeé mì ti kù be-na kós'ín sìkítsjeèn it'aà tsajòn.

Kó tsòya-ne it'aà ts'e chjoón Agar kó Sara

²¹ Jñò xi mejèn-nò nga kjotíxoma sìkitasòn, ja kj'eè na'yà-là kó tsò 'én xi tjít'aà kjotíxoma-là Moisés? ²² K'oqá tsò nga jè Abraham, jò komà ixti-là, jngòò ts'e chjoón chí'nda-là; jè xi ijngooò, ts'eé xi ngui chjoón-là xi mitsà chí'nda tijna. ²³ Jè ki'ndí-là xi chjoón chí'nda k'oqá s'ín kits'iìn koni s'ín ts'iìn ngats'iì ndí ixti. Tanga jè ts'e xi ngui chjoón-là xi mitsà chí'nda tijna, k'oqá s'ín kits'iìn nga tsitasòn koni s'ín kitsjaà-là tso'ba Nainá Abraham. ²⁴ Kjoa ts'e íchjín koi, k'oqá ngaya-là koni jñà kjoa xi jò tsibíndaàjiìn Nainá. Jè chjoón Agar, jè ngaya-là kjoa xi kisindaàjiìn ya nindoò Sinaí k'e nga kitjoé-là kjotíxoma Moisés. Ngats'iì xita tje-là chí'ndaá tsibìtsajna. ²⁵ Jè chjoón Agar, jè ngaya-là nindoò Sinaí xi síjna ján Arabia, ko nàchrjein i'ndeí jè mangásòn-kó naxàndá Jerusalén, nga jñà xita-là chí'nda'ñó títsajna nga tákó kjotíxoma sis'in-là. ²⁶ Tanga jè Jerusalén xi kijna ngajmiì, tijnandeí-né ko yaá nokjoá-ná ya naxàndá jè; k'oqá ngaya-là koni tsà neq-ná ma. ²⁷ K'oqá tsò Xojon-là Nainá nga tsò:

Kàtatsja-lè ngaji xi chjoón 'ndi 'mì-lè nga tsjìn-lè ixti.

'Ñó chihindáyi nga ko kjotsja-lè nga mìkiì 'yi kós'ín ma nga ts'iìn ixti.

Nga jè chjoón xi kijnei takòn,

isaá kjìn ko'ma ixti-là mì k'oqá-ne jè xi tjín-là x'in.

²⁸ Isaac k'oqá s'ín kits'iìn koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. Jñò tìkoqá ixti-laqá maá xítqá jchíngá-lä Isaac koni s'ín kitsjaà-lä tso'ba Nainá. ²⁹ Jè ki'ndí xi tà k'oqás'ín kits'iìn koni ts'iìn yiye xítqá isò'nde, kiìtjìngui kondra-lä jè xi it'aà ts'e Inimá Tsjeè-lä Nainá kits'iìn-ne. Koní s'ín komà jñà nàchrjein koi, tákó k'oqá s'ín ma skanda nàchrjein i'ndei. ³⁰ Tanga, ¿kó tsò Xojon-lä Nainá? K'oqá tsò: "Tiyótjingui-lä jè chjoón chi'nda kó ki'ndí-lä; nga jè ki'ndí-lä nimé kjotjò tjoé-lä, tà jè tjoé-lä kjotjò jè ki'ndí-lä xi mìtsà chjoón chi'nda." ³¹ Jñò ndí 'ndsè kó ndí tichjaá, k'oqá s'ín tjín, jñá mìtsà ixti-lä chjoón chi'nda maá, jñá-ná xi ixti-lä chjoón xi mìtsà chi'nda tijna.

5

Kós'ín sijhá yijo-ná nga jye titsajnandiaá it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-lä Moisés

¹ Jè Cristo, jngoo k'aá kisikítsajnandeíi-ná it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-lä Moisés; k'oqá ma-ne jñò 'ñó kixi titsajna koni s'ín kisikítsajnandeíi-nó Jesucristo. Kì ti ya onguít'aà-lä kjoqá ts'e kjotíxoma xi kitsobà'ñó-nò skanda kjòtseé.

² 'An sobá-ná xi 'mì-na Pablo, tiná'ya-ná koni xan-nò: tsà sit'aà chiba-nò kjoqá ts'e circuncisión, mì ti mé kjondaà sakò-nò it'aà ts'e Cristo.

³ Ijngoo k'a koxan-nò, nitqá yá xítqá-ne xi sit'aà chiba-lä kjoqá ts'e circuncisión, kjo'ñó tjínè-lä nga siìkitasón yiye koni tsò 'én xi tjít'aà xojon ts'e kjotíxoma. ⁴ Jñò xi k'oqás'ín mejèn-nò nga it'aà ts'e kjotíxoma kixi kitsajnaà nga nguixkon Nainá, jyeé chinchat'aàxìn-lä Cristo, jyeé chinchat'aàxìn-lä kjondaà xi tsjá kjotjò-ná Nainá. ⁵ Tanga ngajen,

it'aà ts'eé Iníma Tsjeè-la Nainá titsachiñá-lajen nga kixi kitsajna-jen nga nguixkon Nainá nga ta koi kjoaq-lä nga mokjeiín-najen it'aà ts'e Cristo.

6 Nga it'aà ts'e Cristo Jesús, mì tì mé chjí-lä yá-ne xi tjít'aà chiba-lä kó yá-ne xi tsjìn-lä chiba kjoaq ts'e circuncisión. Jè xi chjí-lä nga 'ya-lä koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, nga tjín-ná kjotsjacha.

7 Jñò, k'e nga sa ítjòn, ndaà titsahonguíkoo kjohítsjeèn-nò. ¿Yá xi tsatekjáya-nò nga mì tì kiù níkitasòn-nò xi kjoaq kixi? 8 Jè kjohítsjeèn jè, mìtsà ya nchrobá-ne ts'e Nainá xi xó kiúchja-nò. 9 Tíkindaa yijo-nò; nga k'oqá tsò jngooò 'én: “Nás'ín itsé-ne na'yó san xi sijin na'yó inchrajín, sísan yije-né nas'ín tse ma-ne na'yó.” 10 Jè Nainá ot'aà takoàn it'aà tsajòn nga mìtsà kj'ejí s'ín sikitsjeèn. Jè Nainá tsjá-lä kjo'in nítä yá xítä-ne xi mejèn-lä sikits'ón-jiùn-nò.

11 Jñò ndí 'ndseé kó ndí tichjaá, nga mì k'oqá s'ín tihokoòya nga sít'aà chiba-lä xítä kjoaq ts'e circuncisión, koií kjoaq-lä nga fitjingui kondra-na jñà xita. Tanga tsà mì k'oqás'ín okoòya, mì-la kiù kjitjingui kondra-na, mì-la tì kiù kojtikeè-ne 'én xi chjáya it'aà ts'e krò-lä Cristo. 12 Jñà xítä xi mejèn-lä sikits'ón-jiùn-nò, kì tà bít'aà chiba-lä yijo-lä, ta saà jngooò k'a kàtatet'aà yijo-lä.

13 Jñò 'ndseé kó tichjaá, k'oqá s'ín kiúchja-nò Nainá nga kitsajnandeíi-nó it'aà ts'e kjotíxoma. Tanga i'ndeí nga titsajnandeíi-nó, kì ch'o 'nè koni s'ín mejèn-lä yijo-nò. Mochjeén-né nga tísikoò xinguiqo, kàtas'e-nò kjotjòcha nga ijngooò ijngooò-nò. 14 Nga ngats'iì kjotíxoma, yaá majngoò yije jè xi tsò: “Titsjachi xítä xinguii koni tsà tì yijo

tsiji-ne.” ¹⁵ Tsà tijñò titsabixkàn-kò-nò xinguiqo koni s'ín nañá, t'een kindä yijo-nò nga mì tijñò sikjehesòn-nò xítä xinguiqo.

Kjoach'o xi síjé yijo-ná

¹⁶ K'oqá xan-nò: Tjiì'nde-là yijo-nò nga jè Iníma Tsjeè-lä Nainá kàtakó-nò ndiyá mé-ne nga mì koi kjoaq sikitasòn kjoach'o xi síjé yijo-nò. ¹⁷ Jñà kjoach'o xi síjé yijo-ná kondráá fi-lä jè Iníma Tsjeè-lä Nainá, kò jè kjoaq xi mejèn-lä Iníma Tsjeè-lä Nainá kondráá fi-lä jè xi mejèn-lä yijo-ná. Jñà kjoaq koi kondráá títsajna-lä xíkjín. K'oqá ma-ne nga jñò, mìkiì k'oqas'ín s'een koni s'ín mejèn-nò. ¹⁸ Tanga tsà jè Iníma Tsjeè-lä Nainá tíhokó-nò ndiyá, mì tijè kjotíxoma otíxoma-nò.

¹⁹ Jyeé 'yaá mé kjoach'o xi síjé yijo-ná koni jè kjoachijngui, kjoaxòpa, kjoachingga, ²⁰ kjoaq nga xkósòn yaxkoán, kjoatj'e, kjoaq nga majtichaá xinguiqá, nga bixkán-koqá xinguiqá, nga machinichaá xinguiqá, nga jti takoán, nga nachrjenguaá xinguiqá, nga xítä nìjòyaá kò nga binchat'aàxìn-lä xinguiqá, ²¹ kjoaxítakòn, kjoach'i, kò ngats'iì kjoachrjá'a xi ma ñanda bitjo s'eí. Tjín ìsa kjoaq xi kj'eií, xi mangásòn-kò kjoaq koi. Koni s'ín kixan-nò nga sa ítjòn, tákó k'oqá xan-nò skanda j'ndeí, jñà xítä xi k'oqá tjín kjoaq xi s'ín, njimé kjondaà sakò-lä ya ñanda nga tíhotíxoma Nainá.

Kjondaà xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá

²² Tanga jñà kjondaà xi tsjá Iníma Tsjeè-lä Nainá, jñà-né nga tjòcha s'eén xinguiqá, nga tsja s'en kjit'aá, nga 'nchán sjchá yijo-ná, nga s'e-ná kjoatsejta, nga tsjakjoaq s'eén, nga s'en-ná kjondaà xi ndaà tjín, nga kixi tjín kjohítsjeèn-ná, ²³ nga

indaàkjoaq s'een ko nga kixi kotoxoma-lá yijo-ná. Jñá kjoaq koi, tsjìn kjotíxoma xi kondra tijna-la. ²⁴ Jñá xi jye xita-lá Cristo maá, ngats'iì kjohítsjeèn-ná xi ch'o tsò ko xi ch'o síje yijo-ná, yaá kinik'en-t'aá krò-lá Cristo. ²⁵ Indeí nga jé Inima Tsjeè-lá Nainá tísíkijnakon-ná, mochjeén-né nga kóq'ín kjiaán koni s'ín okó-ná ndiyá. ²⁶ Mikiì ndaà tjín nga 'nga komá takoán, nga tijñá sijti-lá xinguiqá, ko nga koxítakòn-chaá xinguiqá.

6

Mé xi mochjeén nga ndaà sikoqá ngats'iì xita

¹ Jñò ndí 'ndse ko ndí tichjaá, tsà tjín i'nga xita xi jé ótsji, jñò xi ndaà onguít'aà-lá jé Inima Tsjeè-lá Nainá, jñò tisikoò nga kàtakixiya ijngoo k'a-ne nga indaàkjoaq tinókjoaq-lá. Tanga jñò, t'een kindaq yijo-nò, mé-ne nga mi jé skajíin-nò. ² Tisikoò xinguiqo k'e nga tsà mé kjoaq xi 'in tjín títsajnajíin; k'oqá s'ín komá-ne nga sikitason jé kjotíxoma xi kitsjaà Cristo.

³ Tsà tjín i'nga xita xi ndaà ochrjengui yijo-lá, koaq tsà mitsà kixi-ne kjoaq, jñá xita koi, ta yijo-lá nchikonachan-la. ⁴ Isaqá ndaà-ne nga chítaa yijo-nò nga jngoo ijngoo-nò, a ndaà titsaq'nè; tsà ndaà titsaq'nè, ta ya tijíin takòn, ki k'oqá s'ín níkítsjeèn nga jñò, isaqá ndaà titsaq'nè mi k'oqá-ne koni jñá xita xi kj'eii. ⁵ Nga jngoo ijngoo, yaá kjinè-lá kós'ín tisíjchá yijo-lá.

⁶ Jñá xita xi nchikota'yá 'én ndaà-lá Nainá, mochjeén-né nga kàtatsjá-lá mé xi kochjeén-lá maestro-lá nga 'én okóya.

⁷ Kì yijo-nò chonachan-là; nga Nainá mìkiì koma siskákoqá. Nga ijngooò ijngooò xítä, koni tjín kjoaq xi s'ín, k'oqá tì tjín kjoaq xi sakò-lä. ⁸ Nga jè xi k'oqas'ín s'ín koni s'ín mejèn-lä yijo-lä, kjoaqbiyaá tjoé-lä it'aà ts'e kjoaq ch'o xi sijé yijo-lä, tånga jè xi k'oqas'ín s'ín koni s'ín mejèn-lä Injimä Tsjeè-lä Nainá, it'aà ts'e Injimä Tsjeè-lä Nainá tjoé-lä kjoabınachon xi mìkiì fehet'aà nítä kjé-né. ⁹ Mìkiì ndaaà tjín tsà kósiì-ná nga ndaaà s'eén; nga kijchò nachrjein nga sakò-ná kjöndaà tsà mì kì sihindaa-lá takoán. ¹⁰ Koií kjoaq-lä, k'e ma xi 'né itsé, ndaaà sikoqá ngats'iì xítä, jñà títsajna ítjòn jñà xítä xinguiqá xi ngásòn mokjeiín-ná 'én-lä Nainá.

Mé kjoaq xi síkíjna ítjòn Pablo

¹¹ Chítsejèn-là tsí kítsian-ne letra xi ndsaà tìkjìì-nò. ¹² Jñà xítä xi mejèn-lä nga kjo'ñó s'ín-nò nga sit'aà chibä-nò kjoaq ts'e circuncisión, tà koií xi mejèn-lä nga ndaaà síkítajna yijo-lä nga nguixkon xítä; ko majìn-lä nga xítä kjitjingui kondra-lä tsà kósiì kеènojmíya nga ya k'en-t'aà krò Cristo. ¹³ Jñà xítä xi tjít'aà chibä-lä kjoaq ts'e circuncisión, tikoqá mìkiì síkitasòn kjotíxoma, tånga mejèn-lä nga sit'aà chibä-nò mé-ne nga it'aà tsajòn ndaaà síkítajna-ne yijo-lä k'e nga skoe nga jñò jye tjít'aà chibä-nò. ¹⁴ Tånga 'an, njimé kjoaq xi mejèn-na nga ndaaà síkíjna yijo-na; ta jè tajngoó krò-lä Na'èn-ná Jesucristo nga ndaaà síkíjna yijo-na. K'oqá ma-ne nga jñà kjoaq ch'o xi tjín isò'nde, it'aà ts'an, títsajnak'en-né ko 'an tijnak'eén-lä jè isò'nde. Mì tì k'oqá tjín kjoaq xi sis'in-na. ¹⁵ Xi it'aà ts'e Cristo, mìtsà jè xi chjí-lä tsà tjít'aà chibä-ná ko tsà tsjìn-ná chibä kjoaq ts'e circuncisión; jè xi chjí-lä nga jè

Nainá jyeé kisìkjatjìya-ná ko jyeé xítä xítse kjoán.
16 Kàtas'e-lä kjoä'nc'hán ko kjoä imä takòn ya ijììn inimä-lä ngats'iì xítä xi k'oä's'ín nchisíkitasòn koni tsò 'én jè; jñà-né xi xítä-lä Nainá ts'e naxandá Israel.

17 K'oäá ma-ne i'ndej, kì ti yá xi kjoä ótsji-ìsa-na nga jyeé tjít'aà chibä-lä yijo-nä kjo'in xi kitsjaà-nä xítä xi kjoä ts'e Na'en-ná Jesús.

18 Jñò ndí 'ndse ko ndí tichjaá, jè kàtasijiìn inimä-nò kjondaà-lä Jesucristo xi otíxoma-ná. K'oä's'ín kàtama.

**'Én-la Nainá xi kjoa ts'e Jesucristo
New Testament in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl
Mazateco de S Jeronimo Teccoatl; maa
(MX:maa:Mazatec, San Jerónimo Tecóatl)**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, San Jerónimo Tecóatl [maa], Mexico

Copyright Information

© 2013,Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

© 2013,Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

**PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
9f778253-d34e-5037-af35-7bca16479aa0**